

Toppen af bøgen er sprængt bort for at skabe en skade der svarer til et lynnedslag. Kronen bliver liggende til glæde for svampe og insekter.

Træer bliver gjort gamle før tid

3.500 træer i statsskove der er udlagt til urørt skov bliver i øjeblikket veteraniseret. Formålet er at skabe levesteder for en lang række dyr og svampe. Træerne skades ved f.eks. at fjerne barken, fælde træet eller sprænge toppen væk.

Det er politisk besluttet at der skal være meget mere urørt skov i Danmark. Regeringen og SF, Enhedslisten, Radikale og Alternativet besluttede i juni 2020 at statsskovene stopper hugsten på de 10.200 ha skov som tidligere er udlagt som urørt. Ved samme lejlighed blev der udlagt yderligere 6.000 ha.

I forbindelse med finansloven aftalte regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet i december 2020 at det urørte skovareal

over en årrække skal nå op på 75.000 ha i statslige og private skove.

Veteranisering

Langt det meste af de nye urørte skove har været drevet forstligt med vedproduktion for øje. Man har fjernet syge og svækkede træer, og man har fældet træerne når den økonomiske værdi var høj.

I en forstligt drevet skov er der færre levesteder for mange arter af svampe og insekter fordi der ikke er hule træer og dødt ved. Men det vil man opnå i de urørte skove.

Der tændes bål ved basis for at skade rødderne og svække træet.

Der laves snit ind i stammen for at skabe en hulhed.

Træet ringes ved at fjerne barken, så det går ud.

Træerne vil blive meget ældre end i den forstligt drevne skov. De bliver svækket over en lang periode, og de vil dø en naturlig død. Derfor vil man i den kommende tid fremskynde denne proces i de statsskove som er udlagt til urørt skov ved at gøre nogle af træerne ældre før tid.

Man vil fjerne bark for at dræbe træet, eller tænde bål ved foden af træet for at svække det. Man vil fælde træer og lade dem ligge på jorden, flække stammen eller sprænge toppen af.

Disse indgreb ventes at øge biodiversiteten ved at skabe flere forskellige levesteder. Det kaldes veteranisering, idet gamle, svækkede eller døde træer samlet set kaldes veteraner.

Naturstyrelsen veteraniserer i disse måneder mindst 3.500 træer i nogle af de urørte skove, hvor det i juni blev besluttet at stoppe den kommercielle skovdrift.

“Et løft af naturtilstanden”

- Naturen er i krise, og der mangler levesteder for en lang række planter, dyr og svampe i vores skove, siger miljøminister Lea Wermelin. Derfor har vi i år stoppet den kommercielle motorsav i 32 skove landet over. Med årets finanslovsaftale har vi nu leveret et historisk løft af naturindsatsen, så vi kan få endnu mere urørt skov.

- Det tager tid at vende naturkrisen. Derfor hjælper vi nogle steder naturen lidt på vej. Vi skyder genvej til flere levesteder ved at gøre udvalgte træer gamle før tid. At veteranisere et træ kan give liv til et mylder af planter og dyr.

Efterligner naturen

Når man veteraniserer et træ, vil man efterligne de naturlige hændelser, et træ bliver udsat for i løbet af et langt liv i form af lynnedslag, sygdom, vind og vejr. Det kan f.eks. ske ved at fjerne en ring af bark på træet.

Et skadet træ vil hurtigere udvikle områder med råd. Her skabes levested for insekter og andre smådyr, samt svampe, og spætter kan søge føde og hakke redehuller.

Ud over veteranisering af træer vil Naturstyrelsen udføre andre tiltag for at gavne biodiversiteten i de urørte skov. Man vil bekæmpe invasive plantearter, og man vil plante træer og buske med blomster, som bestøves af bier, sommerfugle og andre insekter.

Nogle steder vil man også fælde træer for at give plads til f.eks. gamle egetræer (som ikke tåler skygge fra nabotræer). De fældede træer bliver liggende i skovbunden og skaber dødt ved til gavn for svampe og biller. Det er således tilfældet med bevoksningen i det første billede i denne artikel.

For nogle år siden blev der anlagt et forsøg i Gribskov med metoder til veteranisering af træer. De øvrige billeder på disse sider viser nogle eksempler på tiltag.

Mange træer fældes og efterlades i bevoksningen.

Biodiversitetstiltag i udpegede urørte skove

Naturstyrelsen vil udføre biodiversitetstiltag i statsskove, der er udpeget som urørt skov:

- *Nordjylland*: Rold Skov i Nørreskoven og Fællesskov, Skindbjerglund, Svinkløv Klitplantage.
- *Midt- og Østjylland*: Hald Inderø, Ørnbjerg Mølle, Velling Skov, Silkeborg Vesterskov.
- *Sydjylland*: Søgård Skov, Gråstenskovene, Pamhule Skov.
- *Sjælland*: Ravnsholte Skov, Boserup Skov, Avnstrup Skov, Klinteskoven, Halskov Vænge, den nordlige og vestlige del af Gribskov, Hellebæk/Teglstrup Hegn, Tisvilde Hegn.
- *Hovedstaden*: Jægersborg Hegn, Nørreskoven, Farum Lillevang N, Ganløse Ore og Ryget.

sf

Kilder:

www.mfv.dk 14.12.20

Fotos:

Per Hilbert, Søren Fodgaard

I 2018 besluttede den daværende VLAK regering at udlægge 10.200 ha statsskov som urørt. Det blev markeret af daværende miljøminister Jacob Ellemann-Jensen som her ringer en bøg. Det foregår på et forsøgsareal i en bøgeskov på 80-110 år i Gribskov hvor flere metoder til veteranisering blev afprøvet i perioden 2014-18.

Eksempler på veteranisering

Fotos viser hvordan veteranisering kan gennemføres.

Statsskovene er nu i gang med omlægning af store arealer til urørt skov. Målet er at skovene så hurtigt som muligt vil få karakter af urørt skov med dertil hørende biodiversitet.

Midlerne er at svække eller dræbe nogle af træerne på forskellig vis. Billederne på denne side er fra en af de første bevoksninger som er ved at blive omlagt. Den ligger i Jægersborg Hegn nord for København.

Flådeeg

Hovedtræarten i bevoksningen er eg plantet i 1830'erne som flådeeg. I perioden 1810-ca. 1850 blev der anlagt mange bevoksninger af denne type, både i statsskove og privatskove. Formålet var at skaffe træ til den danske flåde efter englændernes ran af flåden i 1807.

I begyndelsen af 1800-tallet kunne man ikke forestille sig at flåden ikke ville få behov for træet. Da flådeegene begyndte at blive hugstmodne i starten af 1900-tallet kunne de alligevel gøre god nytte til møbler, gulve, bygningstræ og restaurering af gamle træskibe.

Der findes stadig bevoksninger af flådeeg, især i statsskovene. Træerne har i mange år har været administrativt fredet, og der er kun skovet et mindre antal til helt særlige formål.

Eg kæmper mod bøg

Egen er et lystræ som slipper meget lys gennem til skovbunden. Det giver gode vækstmuligheder

for skyggetålende træer, især bøg. Derfor har bevoksninger med flådeeg ofte selvsåning af bøg og andre løvtræer som vokser op i egetræernes krone. Grenene på egetræerne bliver skygget væk, og til sidst er der risiko for at træet går ud.

Dette fænomen blev beskrevet første gang af Christian Vaupell i "De danske Skove" i 1863. På det tidspunkt havde skovene været beskyttet mod forhugning og græsning i omkring 50 år. Det var efterhånden tydeligt at de ege som var opstået i de åbne, afgræssede skove i 1700-tallet blev presset af unge bøge.

I den viste bevoksning er det nu målet at egne bliver stående så længe som muligt. Derfor må de fleste løvtræer fældes eller svækkes, og man afprøver som vist flere løsninger. Ud mod veje og stier vil man af sikkerhedshensyn kun anvende fældning.

Bevoksningen

Bevoksningen ligger i vestkanten af Jægersborg Hegn, afgrænset af Strandmøllevvej, Stampevej, Tjørnevej og skovbrynet ud mod Hegnsvej. Det topsprængte træ står på hjørnet af Strandmøllevvej og Stampevej.

Lige nord for Strandmøllevvej ligger en tilsvarende egebevoksning hvor de fleste løvtræer blev skovet og kørt ud til skovvejen sidste vinter. Det var dengang planen at skove træer der var uønsket i den nye urørte skov og sælge effekterne for at finansiere omlægningen. Med den nye aftale fra i sommer skal de skovede effekter efterlades i skoven og bliver altså ikke solgt.

sf

Flere steder ser man bøgetræer klos op ad en stor eg som med tiden vil blive skadet. Derfor bliver bøgen ringet så den går ud. Tegningen er fra Vaupells "De danske Skove" fra 1863. Den viser en eg på Svenstrup der bliver "fordærvet" af bøgetræer. Egen er 44-48 fod, og bøgene er 40-42 fod. Skærmladen på egen har oprindeligt været 65-72 fod og er nu nede på 24-28 fod. Vaupell skriver at egen har "aldeles udgaaede, tørre hovedgrene" på 30 fod, og de mindre grene "bære ligeledes Dødens Mærke". "Livet er udslukt" i det meste af træet.

Læs mere om urørt skov mv.

- Skoven 5/19 s. 196 (seminar om metoder til vildere natur, Ryegård)
- Skoven 1/19, s. 16 (generelt om omlægning til urørt skov)
- Skoven 12/18 s. 454, 457 (biodiversitet i produktionsskov, Salten Langsø)
- Skoven 10/18 s. 380 (forsøg med veteranisering og projekt om biodiversitet i løvskove)
- Skoven 10/18 s. 382 (biodiversitet på Sorø Skovdistrikt)
- Skoven 10/18 s. 394, 396 (mere urørt skov i statsskove)
- Skoven 6-7/18, s. 261 (workshops på bl.a. Sorø og Salten Langsø)
- Skoven 4/18, s. 138 (kunstige skader i privat skov på Mols)
- Skoven 3/17, s. 118 (katalog over mikrohabitater, app udviklet)
- Skoven 4/16 s. 154-167 (rapport om skovenes biodiversitet)